

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 13.11.2008
KOM(2008) 781 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Druhý strategický přezkum energetické politiky

**AKČNÍ PLÁN EU PRO ZABEZPEČENÍ DODÁVEK ENERGIE A JEJICH
SOLIDÁRNÍ VYUŽITÍ**

{SEC(2008) 2870}

{SEC(2008) 2871}

{SEC(2008) 2872}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Druhý strategický přezkum energetické politiky

AKČNÍ PLÁN EU PRO ZABEZPEČENÍ DODÁVEK ENERGIE A JEJICH SOLIDÁRNÍ VYUŽITÍ

1. Úvod

Nová politika EU v oblasti energetiky a životního prostředí dohodnutá na zasedání Evropské rady v březnu 2007¹ zavádí politickou agendu zaměřenou na budoucnost s cílem dosáhnout klíčových cílů Společenství týkajících se energetiky, pokud jde o udržitelnost, konkurenceschopnost a zabezpečení dodávek energie. Aby bylo těchto cílů skutečně dosaženo, zavázala se EU k dodržení iniciativy „20-20-20“: snížit emise skleníkových plynů o 20 %, zvýšit podíl obnovitelných energetických zdrojů na spotřebě energie na 20 % oproti současným 8,5 % a zlepšit energetickou účinnost o 20 %, to vše do roku 2020.

S cílem toto uskutečnit předložila Komise v září 2007 třetí balíček právních předpisů ohledně vnitřního trhu s energií², jehož záměrem je zajistit účinnější hospodářskou soutěž a vytvořit podmínky příznivé pro investice, rozmanitost a zabezpečení dodávek; konkurenceschopný trh s energií je pro dosažení cílů iniciativy „20-20-20“ zásadní. V lednu 2008 předložila Komise návrh na revizi směrnice o systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) na období 2013–2020 a tzv. rozhodnutí o „sdílení úsilí“ pro odvětví nezahrnutá do EU ETS a novou směrnicí o obnovitelných zdrojích energie, jež poskytnou průmyslu EU bezpečné a předvídatelné investiční prostředí³. Parlament a Rada vyjádřily své odhodlání zajistit, aby byly tyto návrhy rychle přijaty.

Nová energetická politika Evropy zásadním způsobem změní energetické prognózy EU. Balíček sníží do roku 2020 spotřebu energie v EU až o 15 % a povede ke snížení očekávaného dovozu energie až o 26 % oproti vývoji před iniciativou „20-20-20“⁴. Jinými slovy do té doby EU učiní první kroky, aby přerušila cyklus rostoucí spotřeby energie, rostoucích dovozů energie a zvyšujících se plateb výrobcům energie, jež způsobují odliv bohatství vytvořeného v EU. Evropa v současnosti dováží 54 %⁵ své energie. Při letošních cenách energií tyto dovozy představují odhadem 350 miliard EUR, tedy přibližně 700 EUR na každého občana EU za rok. Obchod s energiemi sice bude hrát kladnou úlohu, ale napříč naším energetickým systémem je zapotřebí energetická účinnost, snížení emisí skleníkových plynů a různorodost energetických zdrojů i dodávek. Po přijetí balíčku „20-20-20“ bude EU připravena učinit další klíčové kroky směrem k udržitelnější, zabezpečenější a více na technologii založené energetické politice, která by v EU vytvořila bohatství a pracovní místa.

¹ Závěry předsednictví, Evropská rada, březen 2007.

² KOM(2007)0528-32

³ KOM(2008) 30

⁴ Vypočteno na základě srovnání nové energetické politiky a scénáře pro vysokou cenu ropy se základním scénářem pro středně vysokou cenu ropy. Pro další podrobnosti ohledně všech statistik, projekcí a analýz scénářů použitých v tomto přezkumu viz průvodní pracovní dokument útvarů Komise Současná a budoucí energetická pozice Evropy: poptávka – zdroje – investice“.

⁵ Eurostat, rok 2006.

Jsou však zapotřebí doplňující opatření, aby se dosáhlo všech tří hlavních cílů nové energetické politiky EU: udržitelnosti, konkurenceschopnosti a především zabezpečení dodávek. Prognózy například předpokládají, že EU zůstane závislá na dovážené energii – ropě, uhlí, a zejména zemním plynem – ještě po mnoho let. Domácí produkce fosilních paliv v Evropě klesá. V důsledku toho se očekává, že čisté dovozy fosilních paliv zůstanou v roce 2020 přibližně na dnešní úrovni, a to i za předpokladu, že budou plně provedeny politiky EU v oblasti klimatu a energetiky.

Ve střednědobých výhledech celosvětové spotřeby ropy a zemního plynu se předpovídá neustálý významný nárůst poptávky, zejména ze strany rozvojových zemí. Zároveň se zbývající zásoby a volná produkční kapacita čím dál více soustřeďují u několika málo subjektů. Nedávné prudké zvýšení cen a nestabilita na trhu s ropou a zemním plynem tyto trendy odrážejí.

V EU se největší obavy týkají zemního plynu, neboť několik členských států je příliš závislých na jediném dodavateli. Politické události v dodavatelských nebo tranzitních zemích, nehody nebo přírodní katastrofy či dopad klimatických změn připomínají EU zranitelnost jejích bezprostředních dodávek energie.

Za zabezpečení svých dodávek energie sice odpovídají jednotlivé státy, jedním ze základních rysů členství v EU je však solidarita mezi členskými státy. Na vnitřním trhu s energií jsou často řešení na vnitrostátní úrovni nedostatečná. Strategie pro sdílení a rozložení rizik a pro lepší využití společné váhy EU v celosvětových záležitostech může být účinnější než roztržité vnitrostátní kroky. Proto je zabezpečení dodávek energie otázkou společného zájmu EU.

Vzhledem k tomuto celosvětovému vývoji musí EU přijmout opatření pro zajištění své energetické budoucnosti a k ochraně svých základních energetických zájmů. EU musí zvýšit své úsilí při vypracovávání účinné vnější energetické politiky; musí mluvit jedním hlasem, musí stanovit infrastrukturu nejvýznamnější pro zabezpečení svých dodávek energie a poté zajistit její výstavbu, musí jednat soudržně, aby prohloubila své partnerství s klíčovými dodavateli energií, tranzitními zeměmi a spotřebiteli.

Také musí prozkoumat veškeré možnosti svých oceánů a moří, pokud jde o výrobu energie, rychle rozvinout svůj dopravní systém a učinit skutečný pokrok, co se týče propojení evropského trhu s energií. Hlavní prioritou je v tomto ohledu zajistit přijetí a rychlé provedení balíčku „20-20-20“. Jako doplněk navrhuje Komise jako základ tohoto druhého strategického přezkumu energetické politiky **akční plán EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití**, který doplňuje dosud předložená opatření, aby se zajistilo dosažení všech tří klíčových cílů EU v oblasti energetiky.

Navíc se tímto strategickým přezkumem energetické politiky činí první kroky k další fázi evropské energetické politiky, která bude brát v potaz problémy, jimž budeme pravděpodobně v této oblasti čelit mezi roky 2020 a 2050, a která zahájí proces stanovování reakce EU na tyto dlouhodobé problémy.

2. AKČNÍ PLÁN EU PRO ZABEZPEČENÍ DODÁVEK ENERGIE A JEJICH SOLIDÁRNÍ VYUŽITÍ

Komise navrhuje pět bodů **akčního plánu EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití**, které jsou zaměřeny na:

- potřebnou infrastrukturu a diverzifikaci dodávek energie,

- vnější vztahy v oblasti energetiky,
- zásoby ropy a zemního plynu a mechanismy pro reakci v krizových situacích,
- energetickou účinnost,
- co nejlepší využití domácích energetických zdrojů EU.

2.1. Podpora infrastruktury zásadní pro energetické potřeby EU

Zatímco s ropou se na mezinárodním trhu obchoduje jako s kapalinou, závisejí dodávky zemního plynu především na pevné infrastruktuře plynovodů. V současnosti představují dovozy 61 % hrubé vnitrozemské spotřeby zemního plynu v EU. Z těchto dovozů pochází 42 % z Ruska, 24 % z Norska a 18 % z Alžírsko; 16 % pochází z jiných zemí, a to zejména v podobě zkapalněného zemního plynu (dále jen „LNG“)⁶. Očekává se, že jak se bude domácí produkce zemního plynu v EU dále snižovat, zvýší se do roku 2020 jeho dovozy ze současných 61 % na 73 %⁷.

Na úrovni EU to vzbuzuje představu poměrně dobře diverzifikovaných dodávek. Na vnitrostátní úrovni je však u několika členských států pokrytí jejich potřeb zemního plynu z historických důvodů 100% závislé na jediném dodavateli. Propojení a solidarita v rámci vnitřního trhu nejsou jen přirozenými vlastnostmi integrovaného tržního systému, ale jsou stejnou měrou také zásadní pro rozložení a snižování individuálních rizik. EU tedy potřebuje učinit konkrétní opatření, aby zajistila, že tyto trhy zvýší diverzitu svých dodávek zemního plynu.

Za účelem splnění cílů iniciativy EU „20-20-20“ tak, aby se zaručily dodávky elektrické energie a zemního plynu pro všechny občany EU, budou navíc v průběhu příštích let a desetiletí zapotřebí významné změny ve vnitřní energetické infrastruktuře EU. To vyžaduje transparentní a spolehlivé rámcové podmínky v EU a s ohledem na třetí země tak, aby podniky mohly využívat nové investiční příležitosti. Pro urychlení tohoto vývoje je zásadní odhodlaný přístup na úrovni Společenství.

Komise tedy navrhuje, aby bylo jako priority Společenství přijato těchto šest prioritních kroků v oblasti infrastruktury:

- Je prioritou připojit zbývající izolované trhy s energií v Evropě. Společně s dotčenými členskými státy a v těsné spolupráci s vnitrostátními energetickými regulačními orgány vypracuje Komise v roce 2009 **plán připojení Pobaltí** týkající se zemního plynu, elektřiny a skladování. V tomto plánu budou stanoveny hlavní chybějící infrastruktury nezbytné pro účinné připojení pobaltského regionu ke zbytku EU, čímž se pro tento region vytvoří bezpečné a rozmanité dodávky energie, a sestaví se seznam kroků, včetně financování, jež jsou potřebné pro jeho uskutečnění. Při přípravě plánu bude nutno věnovat patřičnou pozornost efektivnímu rozvoji trhu a rovněž příspěvku prostřednictvím účinného využívání energie a energie z obnovitelných zdrojů za účelem lepšího zabezpečení dodávek. Tato práce začne neprodleně v rámci skupiny na vysoké úrovni vytvořené s dotčenými členskými státy. Ve druhé polovině roku 2009 bude svoláno regionální zasedání na vysoké úrovni, aby se zahájilo provádění tohoto plánu.
- Pro dodávky zemního plynu ze zdrojů z Kaspického moře a Středního východu je zapotřebí vybudovat **jižní koridor zemního plynu**. To je jednou z nejvyšších priorit EU

⁶ Eurostat, rok 2006.

⁷ Nová energetická politika a scénář pro vysokou cenu ropy; viz poznámka pod čarou 4.

v oblasti zabezpečení dodávek energie. Komise a členské státy musejí pracovat s příslušnými státy, především s partnery, jako jsou např. Ázerbajdžán a Turkmenistán, Irák a země Mašreku, na dosažení společného cíle, jímž je rychle smluvně zajistit dodávky zemního plynu a výstavbu plynovodů v rámci celého projektu. V dlouhodobém výhledu by – pokud to dovolí politické okolnosti – měly pro EU představovat další významný zdroj i dodávky z ostatních zemí v tomto regionu, jako jsou Uzbekistán a Írán.

Bude prozkoumána proveditelnost nákupu zemního plynu z kaspické oblasti ve velkém („Caspian Development Corporation“) při plném dodržování předpisů EU ohledně hospodářské soutěže i ostatních předpisů. S tranzitními zeměmi, jmenovitě s Tureckem bude třeba dohodnout tranzit pro plynovody tak, aby byly zohledněny jak základní zásady *acquis* EU, tak legitimní zájem těchto zemí o zabezpečení jejich vlastních dodávek energie. Komise sežve představitele dotčených zemí na zasedání na ministerské úrovni, aby se zajistil konkrétní postup a vypracoval harmonogram pro dosažení dohody. Bude usilovat o to, aby se do poloviny roku 2009 stanovily zbývající překážky pro dokončení projektu, což bude předmětem **sdělení Radě a Parlamentu o jižním koridoru zemního plynu**.

- **Zkapalněný zemní plyn** a odpovídající skladování zemního plynu jsou důležité pro likviditu a rozmanitost trhu EU se zemním plynem. Všem členským státům, ať již přímo nebo prostřednictvím jiných členských států by měla být na základě solidárních mechanismů k dispozici dostatečná kapacita pro LNG tvořená zkapalňovacími zařízeními v producentských zemích a LNG terminály a zpětným zplynováním na lodi v EU. To je důležité především pro členské státy, které jsou v současnosti příliš závislé na jediném dodavateli zemního plynu. Komise v roce 2009 posoudí celosvětovou situaci LNG a stanoví mezery za účelem navržení **akčního plánu pro LNG**.
- **Je zapotřebí dokončit Středomořský energetický okruh**, který prostřednictvím propojení přenosových a přepravních soustav elektřiny a zemního plynu propojí Evropu s jižním Středomořím. Tento okruh je zásadní zejména pro rozvoj obrovského potenciálu regionu na poli solární a větrné energie. Návrh tohoto rozvoje je tvořen seznamem prioritních projektů na výstavbu infrastruktury přijatým v prosinci 2007 na zasedání ministrů pro energetiku evropsko-středomořských zemí a středomořským solárním programem přijatým v červenci 2008 v Paříži⁸; tyto projekty těží z finanční a politické podpory EU. Nejpozději v roce 2010 předloží Komise **sdělení o Středomořském okruhu**, v němž navrhne plán pro dokončení chybějících propojení včetně klíčových projektů důležitých pro diverzifikaci vnějších dodávek energie do EU ze vzdálenějších regionů, jako jsou do budoucna propojení s Irákem, Středním východem a subsaharskou Afrikou.
- Prioritně je třeba rozvinout **severojižní propojení přenosových a přepravních soustav elektřiny a zemního plynu ve střední a jihovýchodní Evropě**; při tom lze stavět zejména na iniciativě nových evropských přenosových a přepravních soustav (NETS), aby se vytvořil společný provozovatel přepravních soustav zemního plynu⁹, okruh Energetického společenství se zemním plynem – priority pro tato propojení byly stanoveny na zasedání ministrů Energetického společenství v prosinci 2007¹⁰ – a panevropský ropovod¹¹. Nový balíček ohledně vnitřního trhu s energií předpokládá vytvoření pravidelných 10letých

⁸ www.euromedinfo.eu

⁹ www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__n_ets_project/

¹⁰ www.energy-community.org/

¹¹ www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp

plánů rozvoje sítě, v nichž se načrtnou chybějící propojení a kroky potřebné k jejich dokončení. Tento plán bude vypracováván provozovateli nové evropské sítě přenosových a přepravních soustav (ENTSO). Komise bude spolupracovat s vnitrostátními energetickými regulačními orgány a provozovateli přenosových a přepravních soustav a bude je podporovat při jejich přípravě prvního z těchto plánů v roce 2010, a pokud bude zapotřebí, ještě před formálním zahájením uplatňování třetího balíčku ohledně vnitřního trhu s energií.

- V souladu s prací evropského koordinátora a se sdělením o mořské větrné energii předkládaným Komisí společně s tímto strategickým přezkumem energetické politiky by měl být vytvořen **návrh mořské sítě v Severním moři**, aby se vzájemně propojily vnitrostátní elektrorozvodné sítě severozápadní Evropy a zahájily se početné plánované projekty mořských větrných elektráren. Společně se středomořským okruhem a projektem připojení Pobaltí by se tato síť měla stát jedním ze základních stavebních kamenů budoucí evropské supersítě. V jejím návrhu by měly být stanoveny kroky a harmonogram, které je potřeba splnit, a jakákoli konkrétní opatření, jež je třeba přijmout. Měla by být vytvořena členskými státy a zúčastněnými regionálními aktéry; kde je to zapotřebí, měly by být učiněny kroky na úrovni Společenství.

Komise tudíž využije svých stávajících nástrojů, aby se rychle postupovalo ve všech těchto prioritních akcích, které již byly uznány jako projekty, jež vyžadují podporu Společenství a kroky v rámci stávajícího programu transevropské energetické sítě (dále jen „TEN-E“). To bude zahrnovat aktivní přístup spolupráce s dotčenými členskými státy, aby se v maximální míře využila schopnost EU mluvit o mezinárodních energetických otázkách jedním hlasem.

Financování výše uvedených projektů bude vyžadovat značné úsilí všech zúčastněných stran. Pro podporu nutného financování, zejména přeshraničních projektů, je potřebná užší a účinnější spolupráce se soukromým sektorem a finančními institucemi, jmenovitě Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj. Zdá se, že tato práce je klíčovým prvkem odpovědi EU na současnou finanční krizi a měla by být proto urychlena, jak je navrženo v nedávném sdělení Komise¹², mimo jiné podporou zaměstnanosti a příspěvku ke kompenzaci poklesu poptávky. To je důležité především pro některé klíčové vnější energetické infrastruktury, jež čelí zvýšeným neobchodním rizikům. Větší důležitosti může nabýt i rozvoj partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, poskytování nutné politické podpory, dodavatelský rámec a potenciálně určitá úroveň veřejného financování nebo záruk, jakož i jiné nové formy financování. To může potenciálně zahrnovat členské státy EU, společnosti a finanční instituce Společenství, jakož i veřejné a soukromé subjekty ze třetích zemí.

Komise však považuje stávající nástroje za nedostatečné k tomu, aby se pokročilo dále a rychleji. Jako první krok by se EU měla shodnout na tom, že výše uvedené projekty představují **prioritu pro zabezpečení dodávek energie**.

V průběhu let 2009–2010 budou jako druhý krok stanovena přesná opatření – zejména identifikace finančních potřeb a potenciálních zdrojů financování – nutná pro zajištění jejich provádění v úzké spolupráci Komise, členských států, průmyslu, provozovatelů přenosových a přepravních soustav, vnitrostátních energetických regulačních orgánů a Evropského parlamentu, která povedou k výše uvedeným sdělením. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že energetické infrastruktury budou fungovat dlouhou dobu. Komise zajistí, aby při jejich

¹² Sdělení Komise „Od finanční krize ke zotavení: Evropský rámec opatření“ Com (2008)706, 29.10.2008.

návrhu, konstrukci a dislokaci byly zohledněny dopady změněných klimatických podmínek pro zbytek století, což bude klíčovým prvkem jejich ekonomické životaschopnosti. Veškerá nová energetická infrastruktura EU musí být odolná vůči změnám klimatu.

Jako třetí krok budou muset být stanovené akce po roce 2010 provedeny jak na úrovni Společenství, tak na vnitrostátní úrovni. Mělo by se vzít v potaz, že stávající rozpočet TEN-E ve výši 22 milionů EUR ročně znamená, že je jeho působnost pro urychlení rozvoje hlavních projektů v zájmu Společenství omezená. Původní nástroj TEN-E byl koncipován a vyvinut v době, kdy byla EU podstatně menší a čelila energetickým problémům naprosto jiného rozměru než dnes. Komise tudíž společně s tímto strategickým přezkumem energetické politiky předkládá zelenou knihu, ve které jsou započaty úvahy o tom jak by mohl být stávající nástroj TEN-E nahrazen novým nástrojem, a to **nástrojem EU pro zabezpečení dodávek energie a pro energetickou infrastrukturu**, jehož cíli by mohlo být (i) dokončit zavedení vnitřního trhu s energií, (ii) zajistit rozvoj sítě tak, aby se umožnilo dosažení cílů EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie, a (iii) zaručit zabezpečení dodávek energie v EU prostřednictvím pomoci pro klíčové projekty na výstavbu infrastruktury uvnitř EU i mimo ni. Kromě toho jsou v zelené knize započaty úvahy o tom, jak nejlépe zajistit účinné použití a rozvoj vnější politiky a finančních nástrojů EU, aby se přispělo k dosažení těchto cílů, aniž je dotčeno plánované střednědobé přezkoumání nástrojů vnější pomoci na jaře 2009.

Podle výsledků konzultací po zveřejnění uvedené zelené knihy Komise zváží možnost předložení návrhu nového výše uvedeného nástroje EU pro zabezpečení dodávek energie a pro energetickou infrastrukturu. Mimo jiné by byla vyhodnocena potřeba budoucího financování ze strany Společenství, včetně příštího finančního rámce, počínaje rokem 2014.

2.2. Větší důraz na energetiku v mezinárodních vztazích EU

V energetické oblasti začínají být země na celém světě na sobě čím dál více navzájem závislé. Vzájemná provázanost na poli energetiky ovlivňuje rozvoj, obchod a konkurenceschopnost, mezinárodní vztahy a celosvětovou spolupráci v oblasti klimatu. Energetice musí být v mezinárodních vztazích EU přiznána politická priorita, jež jí přísluší, a to včetně obchodní politiky a dohod, dvoustranných partnerství, dohod o spolupráci a přidružení a politických dialogů. V souvislosti se zvyšující se vzájemnou závislostí na poli energetiky poukazují velice rozličné zájmy zemí na nutnost masivnějších mezinárodních právních rámců založených na rovnováze mezi závazky a přínosy, jak uvnitř odvětví energetiky, tak napříč hospodářskými odvětvími.

Tak jako Evropská unie hledá zabezpečení dodávek prostřednictvím větší předvídatelnosti a diversity zahrnující různé společnosti na trzích surovin, vlády jiných zemí a externí dodavatelé hledají zabezpečení poptávky, zejména v souvislosti s velkými investicemi do nových dodávek zemního plynu plynovody na trzích surovin. Vyžadují jasná a stabilní pravidla pro fungování vnitřního trhu a režim přístupu na evropský trh nebo k investicím na evropském trhu. V mnoha případech je zapotřebí vybudovat důvěru a hlubší a právně závazné vazby mezi EU a producenty a tranzitními zeměmi, což by mohlo z dlouhodobého hlediska přinést významný vzájemný prospěch, který je zapotřebí pro financování budoucích kapitálově náročnějších projektů. EU by proto měla využít všech nástrojů, které má k dispozici, jak vnitřních, tak vnějších, pro posílení své váhy u zemí dodávajících energii a nabídnout nové druhy partnerství na široké základně. Na vícestranné úrovni by měla EU pokračovat ve vyvíjení tlaku na další liberalizaci obchodu a investice v odvětví energetiky.

V některých případech již existuje regulační a tržní integrace. **Norsko** je již do vnitřního trhu s energií integrováno jako člen Evropského hospodářského prostoru. Jeho úloha v podpoře zabezpečení dodávek zemního plynu (24 % dovozů EU) a ropy (16 %)¹³ do EU je zásadní a měla by být dále posílena v rámci dialogu EU-Norsko o energetice, kde se jedná o společných projektech, jako jsou mořské větrné elektrárny v Severním moři a využití značných prokázaných zásob Norska. Účinná spolupráce s Norskem je pro zabezpečení dodávek energie v EU zásadní; maximalizovat z dlouhodobého hlediska udržitelný výnos norského pevninského pobřeží je v zájmu EU stejně jako Norska.

Energetické společenství¹⁴ buduje integrovaný trh v jihovýchodní Evropě přiléhající k EU. To zahrnuje právní předpisy v oblasti vnitřního trhu a zabezpečení dodávek elektřiny a zemního plynu; diskuse o rozšíření těchto předpisů na ropu již probíhají. Pokud budou vyjednávání o přistoupení Ukrajiny, Moldavské republiky a Turecka k Energetickému společenství formálně zahájená v listopadu úspěšná, urychlila by se reforma odvětví energetiky těchto zemí a vedlo by to ke vzájemně prospěšnému rozšíření trhu s energií postaveného na společných pravidlech. To by mohlo pomoci Ukrajině, která je důležitou tranzitní zemí, zlepšit její infrastrukturu. Tam, kde je to vhodné, by mělo být rovněž zváženo prodloužení statutu pozorovatele jiným zemím. Závěrem je rovněž nutno uvést, že proces rozšíření může hrát důležitou roli při přípravě širokého použití *acquis* Společenství v odvětví energetiky a tím sledovat cíle EU v oblasti zabezpečení dodávek energie a přispět k zabezpečení přístupujících zemí.

Pokud to okolnosti dovolí, měla by se vypracovat strategie pro **Bělorusko**, s ohledem na jeho význam jako sousední a tranzitní země.

V současné době má EU uzavřena memoranda o porozumění týkající se energetiky s velkým počtem třetích zemí. Evropa by měla vypracovat novou generaci ustanovení o „**vzájemné energetické provázanosti**“ pro široce založené dohody s **producentními zeměmi** mimo Evropu. Cílem ustanovení o vzájemné energetické provázanosti by měla být rovnováha mezi zabezpečením poptávky a zabezpečením dodávek. Je třeba se zaměřit na povzbuzování investic na trzích surovin, na umožnění rozvoje potřebných infrastruktur, jasných podmínek pro přístup na trh (v rámci energetiky i napříč hospodářskými odvětvími), dialogu o rozvoji trhu a politiky a ustanovení o řešení sporů. Je třeba se dohodnout na tranzitních ustanoveních pro zaručení běžného objemu dodávek i v době politického napětí, eventuálně prostřednictvím inovačních přístupů, jako je společné řízení, a dokonce vlastnictví plynovodů a ropovodů společnostmi dodavatelských, tranzitních a spotřebitelských zemí. Ustanovení by se měla ve vhodných případech zakládat na energetickém *acquis* EU a na zásadách smlouvy o Energetické chartě¹⁵. Ustanovení by také měla přispívat k dlouhodobému politickému rámci, snižovat politická rizika a povzbuzovat dodržování závazků soukromých společností týkajících se dodávek a tranzitu. Evropské banky jako Evropská investiční banka a Evropská banka pro obnovu a rozvoj by mohly poskytnout vhodně strukturované finanční prostředky vázané na rozvoj hlavních projektů pro výstavbu infrastruktury ve třetích zemích. Zvláštní pozornost se bude věnovat klíčovým vnějším infrastrukturám, jež čelí zvýšeným neobchodním rizikům.

Pokud se týká **Ruska**, existuje v současných širších souvislostech záměr vyjednat novou rozsáhlou dohodu, která by nahradila dohodu o partnerství a spolupráci z roku 1997. Pro dlouhodobé solidní vztahy v oblasti energetiky mezi **EU a Ruskem** je důležité, aby smlouva

¹³ Eurostat, rok 2006.

¹⁴ www.energy-community.org

¹⁵ www.encharter.org

z roku 1997 byla prohloubena a byla postavena na silnějších a širších základech. Rusko zůstane i ve vzdálené budoucnosti hlavním energetickým partnerem EU. Je tedy nutno udělat více pro to, aby bylo zajištěno, že tento vztah je založen na důvěře. Pro obě strany by bylo přínosem, kdyby byly hlavní zásady, na kterých je partnerství založeno, ukotveny v právním předpisu. Jednání by mohla tímto způsobem usnadnit reformu a liberalizaci energetického trhu v Rusku v souladu s jeho vnitřními cíli, zajistit stabilitu a předvídatelnost poptávky po ruském zemním plynu a vyjasnit podmínky, za kterých by ruské společnosti mohly investovat v oblasti zpracování a distribuce v EU. Dohoda s Ruskem by mohla pomoci zavést závazná a účinná transitsní pravidla na panevropském kontinentu, která v současné době scházejí. Každé z těchto zlepšení by přispělo k tomu, že by zdroje pro Evropu a dodávky Ruska byly rozmanitější a spolehlivější.

Je proto důležité, aby jako součást nové dohody navazující na dohodu o partnerství a spolupráci byla vypracována právně závazná ustanovení o vzájemné energetické provázanosti. To by vyžadovalo doplnění mandátu k nové dohodě o mandát k zahájení rozhovorů o dohodě o volném obchodu. V minulosti Rusko a EU spojovaly jednání o dohodě o volném obchodu s přistoupením Ruska ke Světové obchodní organizaci, ale rozhodující pokrok v těchto jednáních se v poslední době nejeví tak jistým. Dialog mezi EU a Ruskem o energetice by měl pokračovat a měly by být rozvinuty další činnosti praktické spolupráce a společné projekty. Čím stabilnější a vyváženější bude oboustranně dohodnutý právní základ vztahů mezi EU a Ruskem na poli energetiky, tím více poroste důvěra a jistota a vytvoří se prostředí vedoucí k investicím do projektů průzkumu a výstavby infrastruktury.

Obdobný přístup by měl být použit i u zemí **kaspické oblasti**. Evropská rada přidělila dalšímu rozvoji vztahů s těmito zeměmi vysokou prioritu. Vzhledem k jejich energetickým zdrojům a jejich důležitosti pro pokrok ohledně infrastruktur prvořadých pro zabezpečení dodávek energie, uvedených v předchozím oddílu, zaměří Komise všechny nástroje na to, aby vybudovala pevnou spolupráci, včetně posílení bakuského¹⁶ procesu, s cílem podpořit skutečné energetické partnerství. Posílit zapojení všech příslušných zemí, zejména prostřednictvím bilaterálních vztahů, je důležitou prioritou.

Dialog mezi EU a zeměmi OPEC o energetice poskytuje fórum pro společné posouzení faktorů ovlivňujících ceny, investic na trzích surovin i v oblasti zpracování a distribuce potřebných v producentských i spotřebitelských zemích a dopadu technologického rozvoje. Dialog je uznáním skutečnosti, že producentské i spotřebitelské země mají společný zájem na podpoře pravidelných dodávek za dostupné ceny. Vztahy v oblasti energetiky s **Irákem a Radou pro spolupráci v Perském zálivu** by měly být dále rozvíjeny v oblasti uhlovodíků, včetně nových oblastí, jako jsou čisté energetické technologie. Zároveň se bude usilovat i o dvoustranné vztahy v oblasti energetiky s jednotlivými členskými zeměmi Rady pro spolupráci v Perském zálivu.

Měla by být prohloubena spolupráce s partnery, jako jsou **Austrálie, Kanada, Japonsko a Spojené státy americké**, stejně jako s rozvíjejícími se **spotřebitelskými zeměmi**, aby se podpořil společný názor na celosvětové zabezpečení dodávek energie, zlepšila se transparentnost světových trhů s energií a řešila se otázka udržitelnosti. Vypracovávají se rámce pro spolupráci se zeměmi, jako jsou **Čína a Indie**, a to dvoustranné i vícestranné, a s oblastmi, jako jsou **Latinská Amerika a karibská oblast**. Rozvíjí se spolupráce s alternativními dodavatelskými zeměmi, jako je **Brazílie**, významný vývozce biopaliv.

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international

Měly by být zlepšeny vztahy v oblasti energetiky s **Afrikou**, zejména se severní Afrikou, neboť má důležitý potenciál, který sahá od uhlovodíků až po rozsáhlé nevyužité možnosti obnovitelných zdrojů energie. Země jako **Alžírsko, Egypt, Libye a Nigérie** jsou již dlouhou dobu významnými dodavateli ropy a zemního plynu a je důležité, aby byly vztahy s nimi v oblasti energetiky posíleny. **Transsaharský plynovod** představuje další významnou možnost, jak může EU diverzifikovat přepravní soustavy a energetické zdroje. EU je připravena pomoci při jeho uskutečňování prostřednictvím různých nástrojů, zejména dvoustranné spolupráce, Evropského nástroje sousedství a partnerství, Evropského rozvojového fondu a Evropské investiční banky. Partnerství mezi Afrikou a EU s Africkou unií a s regionálními hospodářskými uskupeními v oblasti energetiky bude nástrojem pro rozvoj vážnějšího dialogu o energetice a konkrétních iniciativ. EU posoudí stále důležitější úlohu Afriky v zabezpečování dodávek energie pro EU a zajistí, aby byly k dispozici odpovídající prostředky a politiky. Regionální integrace trhů s elektřinou a podpora energie z obnovitelných zdrojů představují pro Afriku zvláště významné možnosti rozvoje a Komise zvýší svou podporu v těchto oblastech.

Řada partnerů EU zvažuje zahájení jaderného programu, což je technologie, ve které EU celosvětově zaujímá vedoucí úlohu, nebo rozšíření svých současných činností na tomto poli. Mnoho rozvojových zemí v současnosti nemá potřebnou právní a regulační infrastrukturu pro zajištění toho, aby byla bezpečnost prioritou při rozhodování o návrhu, výstavbě a provozu. V poslední době byly navrženy kroky EU pro podporu nejvyšších možných standardů **jaderné bezpečnosti a jaderného zabezpečení**¹⁷. Prostřednictvím nástroje pro spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti bude EU spolupracovat se třetími zeměmi a pomáhat jim, aby zlepšily svou kulturu jaderné bezpečnosti a bezpečnost svých jaderných elektráren v provozu. Rozvíjejícím se zemím, které mají v úmyslu vybudovat jaderné elektrárny, pomůže EU při rozvoji kvalifikovaných a nezávislých jaderných regulačních orgánů, které budou schopny zajistit, aby byly nové elektrárny vybudovány v souladu s mezinárodními standardy pro jadernou bezpečnost a aby jejich provoz splňoval nejvyšší možné standardy.

Pro splnění cílů EU je zásadně důležité, jak uvedla Evropská rada¹⁸, aby Evropa mluvila jedním hlasem a jednala v souladu s tím. V nedávném přezkumu energetické politiky EU provedeném Mezinárodní energetickou agenturou¹⁹ se jako prioritní kroky pro EU uvádějí vnější vztahy a zabezpečení dodávek energie. Mluvit jedním hlasem neznamená jediného zástupce Společenství pro vnější otázky, ale účinné plánování a koordinaci, aby se zajistily společné kroky a poselství na úrovni Společenství i členských států. Aby se toto uskutečnilo, stanoví Komise v roce 2009 konkrétní **mechanismy potřebné k zajištění transparentnosti** mezi členskými státy a EU. Tak by se měla umožnit lepší koordinace vývoje a záměrů ohledně mezinárodních energetických otázek. Komise pro doplnění takových mechanismů zváží navržení revize nařízení 736/96, jež ukládá členským státům povinnost informovat Komisi o investičních projektech v odvětví ropy, zemního plynu a elektřiny, které jsou předmětem zájmu Společenství, tak, aby lépe odpovídalo současným energetickým otázkám. Komise zváží, jak nejlépe rozvinout systém včasného varování s klíčovými sousedními energetickými partnery.

¹⁷ Řešení mezinárodního úkolu jaderné bezpečnosti a jaderného zabezpečení, KOM(2008) 0312.

¹⁸ Např. závěry předsednictví, Evropská rada, březen 2007.

¹⁹ IEA Energy Policies Review – The European Union, OECD/IEA, September 2008 (MEA – Přezkum energetických politik – Evropská unie, OECD/IEA, září 2008).

2.3. Zlepšení zásob ropy a zemního plynu a mechanismů pro reakci v krizových situacích

Aby EU splnila své cíle týkající se zabezpečení dodávek energie, musí také zajistit, aby její vnitřní mechanismy pro reakci v krizových situacích a bezpečnostní standardy byly co nejúčinnější. Třetím prvkem akčního plánu pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití tedy je aktualizovat a zlepšit stávající pravidla Společenství v této oblasti.

Od roku 1968 existuje povinnost uchovávat nouzové **zásoby ropy**²⁰. Členské státy vyvinuly pro provedení směrnice o zásobách ropy různé mechanismy: některé spoléhají na státem držené zásoby, obdobně jako systémy ve Spojených státech amerických a Japonsku, některé spoléhají na zásoby držené průmyslem. Tento systém se ukázal být účinným při krátkodobých omezeních, většinou při reakci na společné akce koordinované Mezinárodní energetickou agenturou. Stávající systém lze nicméně na základě zkušeností vylepšit.

Komise tedy společně s tímto strategickým přezkumem energetické politiky předkládá **revizi právních předpisů EU ohledně nouzových zásob ropy**, aby se zlepšila soudržnost se systémem Mezinárodní energetické agentury, zvýšila spolehlivost a transparentnost dostupných zásob, zjednodušil soulad a ověřování a vyjasnil postupy v případech mimořádných situací.

V současnosti zveřejňuje EU údaje o úrovni strategických zásob ropy každého členského státu. Narozdíl od Spojených států amerických nezveřejňuje informace o úrovni dalších komerčních zásob ropy v EU. Za účelem zlepšení transparentnosti trhu s ropou a omezení účinků neinformovaných spekulací navrhuje Komise, aby nyní EU **souhrnně** jednou týdně **zveřejňovala úroveň komerčních zásob ropy** držených ropnými společnostmi v EU.

Komise také přezkoumala provádění a účinnost **směrnice o bezpečnosti dodávek zemního plynu**²¹. Shledává v něm, že by mohl být stávající právní rámec vylepšen. Je zapotřebí zejména větší harmonizace standardů pro zabezpečení dodávek a předem stanovená nouzová opatření na regionální úrovni i na úrovni EU. V této fázi však neexistují dostatečné podklady pro to, aby EU rozhodla o povinných strategických zásobách zemního plynu. Náklady na strategické zásoby zemního plynu jsou nejméně pětkrát vyšší než u zásob ropy. Účinnější přístup by měl podpořit rozvoj a účinné transparentní fungování komerčních úložišť, rozmanitých propojení dodávek, jež by umožnila pružné čerpání z LNG nebo od sousedních poskytovatelů v rámci vnitřního trhu EU, a rychlé snížení poptávky prostřednictvím přerušitelných smluv a změny paliva, zejména u výroby elektřiny.

Stejně jako v ropném odvětví musí být i zde vylepšena spolupráce při reakci na krizové situace na úrovni EU, a to jak mezi členskými státy, tak s dodavatelskými a tranzitními zeměmi. Měl by se zvážit vhodnější práh pro zahájení akce EU a vyjasnit systém náhrad. Koordinační skupina pro otázky zemního plynu by měla pokračovat v přípravě scénářů reakcí na možné budoucí krizi dodávek. Při zohlednění této práce a práce Mezinárodní energetické agentury a Skupiny evropských regulačních orgánů pro elektroenergetiku a plynárenství provede Komise konzultace se zúčastněnými stranami s cílem navrhnout v roce 2010 revidovanou **směrnici o zabezpečení dodávek zemního plynu**.

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/oil/stocks/index_en.htm

²¹ Sdělení o hodnotící zprávě o směrnici Rady 2004/67 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu, KOM(2008)735.

2.4. Nový impuls pro energetickou účinnost

EU se zavázala, že do roku 2020 dosáhne 20% zlepšení energetické účinnosti. Jak snížení emisí skleníkových plynů, tak cíle pro obnovitelné zdroje energie, ke kterým se EU sama zavázala, přispějí k dosažení tohoto cíle a naopak, ambiciózní akce v oblasti energetické účinnosti významně pomůže dosáhnout cíle EU v oblasti klimatu do roku 2020, zejména v rámci rozhodnutí o „sdílení úsilí“. Opatření v oblasti energetické účinnosti tudíž musí hrát rozhodující úlohu při zajištění toho, aby cílů v oblasti klimatu a energetiky bylo dosaženo při nižších nákladech se zvláštním zaměřením na oblast stavebnictví a dopravy.

Je zřejmé, že cíl 20% zlepšení energetické účinnosti také významně přispěje k cílům EU v oblasti udržitelnosti a konkurenceschopnosti. Navíc je snížení spotřeby díky energetické účinnosti nejtrvanlivějším způsobem, jak snížit závislost na fosilních palivech a dovozech. Opatření na zlepšení energetické účinnosti a zelené technologie mohou v současné obtížné hospodářské situaci také poskytnout nové příležitosti pro ekonomiku včetně MSP. Energetická účinnost musí být ústředním bodem akčního plánu EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití.

Bylo dosaženo významného pokroku pro splnění cíle 20% zvýšení energetické účinnosti. Těmito opatřeními by se mělo dosáhnout zlepšení energetické účinnosti zhruba o 13–15 %. Komise tudíž společně s tímto strategickým přezkumem energetické politiky předkládá nový **balíček ohledně energetické účinnosti z roku 2008**, který obsahuje iniciativy v oblasti energetické účinnosti pro další významný pokrok pro splnění cíle 20 %:

- Revize směrnice o **energetické náročnosti budov** s cílem rozšířit její působnost, zjednodušit její provádění a učinit z osvědčení o energetické náročnosti budov skutečný tržní nástroj. Takováto revidovaná směrnice bude mít potenciál uspořit průměrné rodině stovky eur ročně, dokonce i po odečtení nákladů na energeticky účinné vytápění, chlazení a stavební materiály.
- Revize směrnice o **uvádění spotřeby energie na energetických štítcích**, jež se dosud týkala pouze domácích elektrospotřebičů, tak, aby se týkala i širšího spektra komerčních a průmyslových elektrospotřebičů a aby vytvořila harmonizovaný základ pro veřejné zakázky a pobídky poskytované členskými státy. Komise rovněž připravuje vylepšenou nebo novou klasifikaci v několika skupinách výrobků. Samostatným právním nástrojem budou zavedeny nové energetické štítky pro pneumatiky pro motorová vozidla.
- Zintenzivnění provádění směrnice o **ekodesignu**. Komise v nadcházejících měsících přijme minimální požadavky na žárovky (jež povedou k postupnému vyřazení běžných žárovek s vysokou spotřebou energie), na funkce pohotovostního režimu a režimu vypnuto u elektrospotřebičů, pouliční a kancelářské osvětlení, externí elektrické napájení a na jednoduché set-top boxy pro televize. První soubor opatření bude brzy následován opatřeními zaměřenými na pračky, myčky nádobí a chladničky, bojlerů a ohřívače vody, elektromotory a televizory. Až budou opatření ekodesignu a energetických štítků dokončena, budou vzhledem ke kombinovanému účinku moci do roku 2020 uspořit 96 milionů tun ropného ekvivalentu²².
- Důležitou prioritou je podpora **kombinované výroby tepla a elektřiny (kogenerace)**. Za tímto účelem přijímá Komise společně s tímto strategickým přezkumem energetické

²²

Odvozeno z přípravných studií podle směrnice 2005/32/ES
http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm

politiky sdělení a podrobné pokyny pro technické provedení směrnice o kombinované výrobě tepla a elektřiny.

- Komise vytvoří mechanismy pro vzájemné porovnávání a tvorbu sítí, aby se šířily osvědčené postupy. Zde bude důležitým nástrojem **Pakt primátorů**²³. Budou přiděleny finanční prostředky Společenství (včetně programu Inteligentní energie – Evropa), aby se po celé EU podpořila replikace, ve vhodných případech společně s dalšími finančními nástroji EU. Tento cíl sleduje nová připravovaná iniciativa pro financování udržitelné energetiky, a to společně s Evropskou investiční bankou. Ve vhodných případech bude tento cíl podporovat Evropská banka pro obnovu a rozvoj. Návrh a provádění vhodných finančních nástrojů pro drobné investice, jež často investice do energetické účinnosti vyžadují, je důležitý (například počáteční náklady vlastníků nebo nájemců budov).
- V rámci programů **politiky soudržnosti**, bylo na období 2007–2013 vyčleněno více než 9 miliard EUR na podporu energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. Fondy politiky soudržnosti podporují široký rozsah činností včetně zlepšení energetické účinnosti v průmyslu, obchodu, dopravě a ve veřejných budovách, kombinované výroby tepla a elektřiny a místní výroby energie, inovací pro udržitelnou energetiku a školení pro sledování a hodnocení energetické náročnosti. V nových členských státech navíc politika soudržnosti podporuje za určitých podmínek investice do energetické účinnosti bytových domů. Předpokládá se, že jsou skutečné prostředky vyčleněné na podporu energetické politiky Evropy ve skutečnosti mnohem vyšší, neboť některé z těchto činností mohou být financovány v rámci jiných rozpočtových položek politiky soudržnosti, například v rámci výzkumu a vývoje, obnovy měst a venkova nebo technické pomoci. Finanční nástroje, včetně dluhového financování a akciových fondů poskytovaných skupinou EIB (např. prostřednictvím úvěrů pro strukturální programy) a EBOR, by mohly operačním programům poskytnout další finanční prostředky.
- Jako doplněk k balíčku opatření v oblasti energetiky a změny klimatu bude předložen **balíček ohledně ekologické daně**. Bude zahrnovat návrh přezkumu směrnice o energetické dani, aby byla plně slučitelná s cíli v oblasti energetiky a změny klimatu, a pojednání o tom, jak lze využít DPH a další daňové nástroje k podpoře energetické účinnosti. Komise bude pokračovat v úsilí o podporu liberalizace energeticky účinných výrobků a služeb také v kontextu **obchodních jednání**.

Dosáhnout zlepšení energetické účinnosti v dalších industrializovaných zemích a rozvíjejících se hospodářstvích je přinejmenším stejně důležité jako v Evropě. Pokrok v celosvětové dohodě o změně klimatu by vytvořil nové významné pobídky ke spolupráci na poli energetické účinnosti. Energetická účinnost by měla být v nadcházejících letech jedním z hlavních cílů Energetického společenství. Komise bude stavět na **mezinárodním partnerství pro spolupráci v oblasti energetické účinnosti**, na němž se v červenci 2008 dohodly země G8 s Čínou, Indií a Jižní Koreou, aby se podpořily společné standardy výrobků a náročné úsilí po celém světě, a bude se podílet na jeho zahájení v roce 2009 v podobě prováděcí dohody IEA. V této souvislosti je obzvláště důležitá spolupráce IEA s rozvíjejícími se zeměmi.

Energetická účinnost musí být stálou prioritou energetické politiky Společenství. Komise v roce 2009 vyhodnotí **akční plán pro energetickou účinnost** a vypracuje konkrétnější akční plán, jak vyžadovala Evropská rada na svém zasedání v červnu 2008.

²³

http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/index_en.htm

2.5. Lepší využití domácích energetických zásob EU

Energie vyrobená v EU představuje 46 % celkového spotřebovaného množství²⁴. Před iniciativou „20-20-20“ bylo stanoveno, že se tento údaj do roku 2020 sníží na 36 %²⁵. Provádění nové energetické politiky by jej udrželo přibližně na 44 %²⁶.

Všechna nákladově efektivní opatření, jimiž lze podpořit rozvoj a využití domácích zdrojů, by měla být důležitým prvkem akčního plánu EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití.

Rozvoj **obnovitelných zdrojů energie**, jako jsou větrná a solární energie, vodní energie, biomasa a mořské zdroje, musí být vnímán jako největší potenciální zdroj domácí energie EU. V současnosti tvoří přibližně 9 % konečné energetické spotřeby EU, byl odsouhlasen cíl dosáhnout do roku 2020 příspěvku ve výši 20 %. Poté, co vstoupí v platnost nová směrnice o obnovitelných zdrojích energie, se Komise zaměří na to, aby sledovala a umožnila její správné a včasné provedení, a také na zbývající praktické otázky, které by mohly bránit účinnému a rychlému zvýšenému proniknutí energie z obnovitelných zdrojů na trh, jako jsou omezení sítě. Na základě zkušeností získaných s novou směrnicí o obnovitelných zdrojích energie Komise předloží **sdělení Překonávání překážek pro energii z obnovitelných zdrojů v EU**, v níž určí překážky a navrhne jak je odstranit.

S cílem zavést vhodné mechanismy financování pro hromadný rozvoj energie z obnovitelných zdrojů na úrovni EU spolupracuje Komise s Evropskou investiční bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a dalšími finančními institucemi na vytvoření výše uvedené **iniciativy EU pro financování udržitelné energetiky**, aby se zmobilizovalo financování ve velkém měřítku z kapitálových trhů pro investice do energetické účinnosti, energie z obnovitelných zdrojů, čistého využití fosilních paliv a kombinované výroby tepla a elektřiny z obnovitelných zdrojů v evropských městech.

Pro maximalizaci přírodních zdrojů EU je klíčová úloha technologie. Potřeba energie z obnovitelných zdrojů bude narůstat s tím, jak se budou zvyšovat naše cíle v oblasti skleníkových plynů, je tedy zásadně důležité urychlit pokrok v konkurenceschopnosti, účinnosti a udržitelnosti výroby energie z obnovitelných zdrojů. To tudíž znamená pro EU významnou hospodářskou příležitost, stejně jako zabezpečení dodávek energie a prioritu udržitelnosti. O tento cíl se v současnosti usiluje v souvislosti se strategickým plánem pro energetické technologie podpořeným zasedáním Evropské rady v roce 2008²⁷. Již bylo dosaženo pokroku v jeho provádění, včetně šesti evropských průmyslových iniciativ: pro větrnou energii, pro solární energii, pro bioenergie (druhá generace biopaliv), pro zachycování, dopravu a uchovávání uhlíku (dále jen „CCS“), pro distribuční soustavy elektřiny a pro udržitelné jaderné štěpení. Iniciativy se připravují v úzké spolupráci se stávajícími technologickými platformami a evropským průmyslem. Dalším krokem bude sdělení o financování nízkouhlíkových technologií, které Komise předloží v roce 2009 v úzké spolupráci s Evropskou investiční bankou. Posoudí potřebné zdroje a potenciální zdroje financování a navrhne způsoby podpory rozsáhlých ukázkových projektů na úrovni EU včetně až dvanácti ukázkových závodů CCS. Zohlední výsledky probíhajících diskusí o revizi směrnice o obchodování s emisemi, zejména možnost využití příjmů z dražeb a vybraných

²⁴ Eurostat, rok 2006; spotřeba zahrnuje zásobníky.

²⁵ Základní prognóza scénáře pro středně vysokou cenu ropy; viz poznámka pod čarou 4.

²⁶ Nová energetická politika a scénář pro vysokou cenu ropy; viz poznámka pod čarou 4.

²⁷ KOM(2007) 0723; ec.europa.eu/energy/res/setplan/communication_2007_en.htm

emisních povolenek jako způsobu, jak urychlit provádění velmi potřebných ukázkových činností.

Uhlí zůstává zásadním prvkem domácích energetických zásob Evropy a je významnou alternativou k ropě a zemnímu plynu. Je k dispozici ve velkém množství od mnoha dodavatelů po celém světě a lze jej poměrně snadno skladovat. Výroba elektřiny založená na uhlí nabývá ve velké části světa na významu a v Evropě se při výrobě elektřiny počítá i nadále s podstatným využíváním černého a hnědého uhlí. Hlavní nevýhodou jsou zde vyšší emise CO₂. Využití uhlí je z dlouhodobého hlediska slučitelné s úkoly ohledně klimatu pouze za předpokladu, že budou převažovat vysoce účinné elektrárny a bude široce dostupné zachycování a skladování uhlíku (CCS). Rozvoj CCS, jak v Evropě, tak mimo ni, bude záviset na regulaci a ocenění uhlíku a na dostupnosti nových technologií a postupů. Povinné standardy pro emise CO₂ by měly být zvažovány až na základě výsledků vyhodnocení ukázkových projektů průmyslového rozsahu, zejména jestliže se prokáže, že pobídky poskytnuté na základě výše uvedeného systému pro obchodování s emisemi jsou nedostatečné. Cíl Evropy mít do roku 2015 v provozu až dvanáct ukázkových závodů komerčních rozměrů a závazek zemí G8 spustit do roku 2020 na světě dvacet ukázkových závodů budou vyžadovat větší pobídky, než jaké jsou v současnosti k dispozici.

Přestože se evropské zdroje zemního plynu a ropy snižují, zvyšují vysoké ceny ropy a skutečnost, že jsou domácí zdroje z důvodu zabezpečení ceněny výše, zájem vytěžit domácí zásoby **ropy a zemního plynu**, včetně nekonvenčních zásob, avšak pouze způsobem, který je udržitelný. Kromě toho mohou k zabezpečení dodávek energie v některých členských státech přispět jiná domácí paliva, jako jsou ropné břidlice a rašelina.

Nekonvenčními zdroji se totiž čtyřnásobně zvyšují kombinované zásoby zemního plynu EHP na více než 60 000 milionů tun ropného ekvivalentu, ačkoli je jejich těžba v některých případech problematická z hlediska technologického i z pohledu ochrany životního prostředí. Komise zahájí na Berlínském fóru o fosilních palivech²⁸ diskusi o tom, jaká další opatření by mohla být učiněna na úrovni Společenství a na vnitrostátní úrovni, a zejména v partnerství s Norskem, aby se dále podpořilo zvýšení nákladově efektivního a se životním prostředím slučitelného přístupu k domácím zdrojům fosilních paliv v EU.

Kapacita ropných rafinerií představuje další významný faktor pro zabezpečení dodávek energie v EU. Je důležité zlepšit úroveň transparentnosti rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou kapacity rafinerií potřebné pro pokrytí potřeb EU; přitom je třeba zohlednit pobídky poptávky (především iniciativy pro ekologickou dopravu), a zejména obavy ohledně možné nedostupnosti motorové nafty v budoucnosti. V roce 2010 vypracuje observatoř energetického trhu Evropské komise **sdělení o kapacitě rafinerií a poptávce po ropě v EU**.

Jaderná energetika přispívá k zabezpečení dodávek energie v EU jako významný zdroj elektřiny pro pokrytí základního výkonu, který nezvyšuje emise skleníkových plynů, a bojuje tak proti změně klimatu. Dodávky uranu do EU jsou diverzifikovány do stabilních oblastí (téměř polovinu potřeb EU zajišťuje Austrálie a Kanada) a cena uranu má na cenu elektřiny pouze omezený dopad. Třetina elektřiny v EU pochází z jaderné energetiky.

Jak je uvedeno ve sdělení Aktualizace jaderného ukázkového programu provázejícím tento přezkum, dosáhne většina jaderných elektráren v EU v příštích 10–20 letech konce původně plánované životnosti. Do roku 2020 by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny značně

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/oil/berlin/index_en.htm

snížil, pokud se neučiní rozhodnutí o nových investicích. Rozhodnutí o prodloužení životnosti, nových investicích nebo náhradě se stává stále aktuálnější, zejména s ohledem na cíl EU týkající se snížení emisí CO₂.

Volba toho, zda investovat do jaderné energetiky, či nikoli, přísluší jednotlivým členským státům, ale rámec pro jadernou bezpečnost a jaderné zabezpečení uplatňovaný všude v EU je ve společném zájmu. Musí být jasné, že EU dodržuje u výroby jaderné energie nejvyšší standardy bezpečnosti, zabezpečení, nešíření a ochrany životního prostředí. EU tudíž potřebuje vyvinout společný rámec právních předpisů, pokud jde o bezpečnost jaderných zařízení a nakládání s jaderným odpadem.

Po vytvoření Skupiny na vysoké úrovni pro jadernou bezpečnost a nakládání s odpadem složené z vnitrostátních regulačních orgánů a po diskusích v rámci Evropského fóra pro jadernou energetiku tedy Komise v roce 2008 předloží **revidovaný návrh směrnice, kterou se stanovuje rámec Společenství pro jadernou bezpečnost**.

3. SMĚREM K VÝHLEDU DO ROKU 2050

Jelikož poptávka po ropě se neustále zvyšuje a u mnoha stávajících ropných polí klesá jejich těžební kapacita, stává se rovnováha mezi nabídkou a poptávkou stále napjatější, případně až kritická. Potřeba vypořádání se se změnou klimatu bude vyžadovat obrovský přesun směrem k energeticky vysoce účinným, nízkouhlíkovým technologiím.

Agenda EU pro rok 2020 stanovila základní první kroky tohoto procesu. Hluboká strukturální změna, jakou je výroba elektřiny bez emisí uhlíku nebo radikální technologické změny, například přerušení závislosti dopravy na ropě, bude trvat podstatně déle, ale vyžaduje, aby politici, investoři, vzdělávací instituce a vědci učinili rozhodnutí již dnes. Komise tudíž navrhne v roce 2010 obnovu energetické politiky pro Evropu s cílem naplánovat politickou agendu pro rok 2030 a vizi pro rok 2050. Půjde o výsledek širokých konzultací, aby se prozkoumaly možné dlouhodobější cíle, jako např.:

- *Dekarbonizovat dodávky elektřiny v EU do roku 2050.* Jde o obtížný úkol, který je však nezbytné vyřešit, pokud má EU hrát svou roli při snižování celosvětových emisí skleníkových plynů do roku 2050, aby se předešlo změně klimatu. Bude vyžadovat další přechod k energii z obnovitelných zdrojů, zachycování a skladování uhlíku a k jaderné energetice, pokud se pro ni některé země rozhodnou. Systém pro obchodování s emisemi umožní, aby se přešlo k elektřině vyrobené s nízkými emisemi uhlíku, a to díky nahrazení stávající kapacity pro výrobu elektřiny, neboť polovina této kapacity dosáhne do roku 2030 konce své životnosti. Jestliže se učiní rozhodnutí o strategických investicích rychle, mohly by již počátkem 20. let tohoto tisíciletí být téměř dvě třetiny objemu elektřiny v Evropě vyrobeny s nízkými emisemi uhlíku v porovnání se stávající úrovní 44 %.
- *Ukončit závislost dopravy na ropě.* Přechod k vozidlům poháněným elektřinou, vodíkem a alternativními palivy se neuskuteční najednou a bude vyžadovat rozsáhlé změny v dopravní infrastruktuře EU. Na základě svého sdělení z roku 2008 Ekologičtější evropská doprava Komise prostuduje kroky potřebné k tomu, aby se EU postavila do čela těchto změn. Zejména zváží (i) nutnost daňových úlev a dalších pobídek – v souladu s právními předpisy ohledně státní podpory – pro nákup ekologičtějších vozidel na elektrický pohon, biometan a vodík a na předčasné vyřazení starších znečišťujících vozidel, (ii) možnost vyžadovat, aby bylo minimální procento nově pořízených vozidel státní a místní správy na elektrický pohon, biometan nebo vodík, a (iii) možnost zavést požadavek, aby čerpací stanice zavedly nezbytnou infrastrukturu, jež by umožnila rychlý

rozvoj alternativní dopravy po celé Evropě. Rovněž zváží, jak by bylo možno urychlit další zlepšení účinnosti vozidel po roce 2012.

- *Budovy s nízkými emisemi a budovy vyrábějící elektřinu.* 40 % konečné energie se spotřebuje v budovách. Budovy je možno navrhovat a využívat tak, aby nespotřebovaly více energie, než kolik jsou samy schopny vyrobit, a aby se dokonce staly čistými výrobci energie. Komise stanoví společné zásady pro vymezení budov spotřebovávajících nízký nebo nulový podíl uhlíku a v případě nutnosti navrhne opatření za účelem dalšího zvýšení jejich počtu. Je také nezbytně nutné dosáhnout pokroku v oblasti přeměny stávajících budov. Každá dnešní investice do stávajících budov může snížit naše energetické potřeby a přispět ke splnění cílů EU týkajících se snížení emisí pro příští desetiletí. Komise a členské státy dále prozkoumají podmínky na vnitřním trhu a možnosti pobídek ke kompenzaci těchto investic do úspor energie v oblasti bydlení.
- *Inteligentní propojená elektrorozvodná síť.* Současná síť byla vybudována k přenosu elektřiny z velkých elektráren do vnitrostátních maloodběratelských distribučních sítí. Síť budoucnosti však budou muset zohledňovat dopady změny klimatu a sloužit integrovanému trhu s mnoha drobnými dodavateli energie z obnovitelných zdrojů, ať se již jedná o větrné elektrárny nebo domácí výrobce elektřiny, spolu s dodávkami z větších elektráren, čímž se přispěje k vyšší míře zaručení základního objemu elektřiny potřebného pro hospodářství EU. Budou zapotřebí rozsáhlé změny elektrorozvodné sítě EU tak, aby se přizpůsobila decentralizované výrobě elektřiny. Je nezbytné dále prozkoumat nové směry vývoje, jako je okružní mořská supersíť kolem Evropy, již by se propojila jižní solární energie, západní energie vln a severní větrná nebo vodní energie s hlavními centry spotřeby. Inteligentní měřiče a ovládání na úrovni maloodběratelů mohou výrazně zvýšit energetickou účinnost a podnítit rozvoj elektrických vozidel.
- *Podpora vysoce účinných energetických systémů s nízkými emisemi uhlíku na celém světě.* Příznivé účinky ambiciózní evropské agendy pro období 2030–2050 lze znásobit, pokud se zbytek světa přesvědčí, aby se vydal stejnou cestou, a pomůže se mu v tom. Pokrok směrem k celosvětové dohodě o klimatu bude silným motorem změn na celém světě. Včasná a ambiciózní agenda energetické transformace v Evropě pomůže k tomu, aby se evropská konstrukce v automobilovém, stavebním a energetickém odvětví stala světovou technologickou špičkou.

Toto není vyčerpávající seznam otázek, jež je třeba zvážit, ale jde o příklady, které se zakládají na technologiích, které se již v pokusném měřítku ukázaly jako funkční. Představují zásadní technologické změny, k nimž nedojde bez koordinované agendy pro výzkum, technologický rozvoj, regulaci, investice a rozvoj infrastruktury, často na úrovni celého světadílu.

Aby se učinil další pokrok v této oblasti, vypracuje Komise v rámci strategického plánu pro energetické technologie **strategii rozvoje energetické politiky do roku 2050**. Tato strategie bude obsahovat kroky nezbytné k rozsáhlé implementaci v opodstatněných případech. Bude vypracována ve spolupráci s členskými státy, akademickou obcí a odborníky z podnikové sféry. Budou v ní především stanoveny kroky potřebné k dosažení dodávek elektřiny v EU s nulovými emisemi uhlíku do roku 2050 a možnosti dostupné k dosažení tohoto cíle.

4. ZÁVĚRY

Návrhy Komise týkající se emisí skleníkových plynů, energie z obnovitelných zdrojů a vnitřního trhu s energií vytvářejí rámec k tomu, aby Evropa splnila své cíle pro rok 2020

přijaté Evropskou radou. Budou prvním větším krokem k tomu, aby se EU přeměnila v udržitelný a zabezpečený trh s energií založený na technologii, s nízkými emisemi CO₂, který bude vytvářet bohatství a pracovní místa po celé EU. Rychlá dohoda ohledně těchto návrhů a jejich urychlená realizace představují první zásadní prvek v jakékoli politice, která má zabezpečit Evropě dodávky energie.

- Opatření „20-20-20“ sama o sobě však potřebu zabezpečit dodávky energie v EU nesplní. Jako odpověď na výzvu Evropské rady ze dne 15.–16. října 2008 k zintenzivnění práce na zabezpečení dodávek energie Komise navrhuje pětibodový **akční plán pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití** a vyzývá Radu a Parlament, aby podpořily potřebu EU zvýšit úsilí při vypracovávání účinné vnější energetické politiky; musí mluvit jedním hlasem, musí stanovit infrastruktury nejvýznamnější pro zabezpečení svých dodávek energie a poté zajistit jejich výstavbu, musí jednat soudržně, aby prohloubila své partnerství s klíčovými dodavateli energií, tranzitními zeměmi a spotřebiteli. V tomto ohledu se Rada a Evropský parlament vyzývají k tomu, aby podpořily:
- Jako první krok – šest priorit stanovených Komisí jako zásadní pro zabezpečení dodávek energie v EU: jižní koridor zemního plynu, diverzifikované a přiměřené zásoby LNG pro Evropu, efektivní připojení Pobaltí, Středomořský energetický okruh, nutnost odpovídajícího severojižního propojení přenosových a přepravních soustav elektřiny a zemního plynu ve střední a jihovýchodní Evropě a mořskou síť v Severním moři.

Dále Komise vyzývá Radu a Evropský parlament, aby uvítaly:

- Jako druhý krok – záměr Komise identifikovat a do roku 2009–2010 předložit Radě a Parlamentu konkrétní opatření potřebná pro zajištění realizace těchto projektů v praxi.
- Jako třetí krok – záměr Komise jako reakci na zelenou knihu zvážit předložení nového nástroje EU pro zabezpečení dodávek energie a pro energetickou infrastrukturu postavenou na stávajícím nástroji TEN-E v roce 2010.
- Odhodlání Komise zajistit rozvoj jižního koridoru zemního plynu a podpořit Komisi a finanční instituce Společenství, aby úzce spolupracovaly na prozkoumání proveditelnosti mechanismu pro nákup zemního plynu ve velkém („Caspian Development Corporation“).
- Záměr Komise navrhnout opatření potřebná pro zajištění toho, aby EU ve vnějších energetických otázkách a o krocích popsanych v bodě 2.1 „mluvila jedním hlasem“.
- Záměr Komise zvýšit spolupráci s Afrikou v energetických otázkách prostřednictvím Partnerství mezi Afrikou a EU v oblasti energetiky a věnovat v rozvojové politice EU větší pozornost propagaci obnovitelných zdrojů v Africe.
- Balíček ohledně energetické účinnosti z roku 2008, ve kterém se Rada a Evropský parlament vyzývají, aby uspíšily práci na rychlém dosažení dohody o jeho jednotlivých prvcích.
- Navrhovanou revizi směrnice o zásobách ropy a záměr Komise navrhnout v roce 2010 upřesnění směrnice o zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu.
- Záměr Komise podporovat rozvoj domácích zdrojů fosilních paliv EU slučitelný s životním prostředím a podpořit Berlínské fórum o fosilních palivech, aby vytvořilo soubor konkrétních doporučení týkajících se kroků potřebných pro pokrok ohledně tohoto cíle.

- Záměr Komise předložit na základě zkušeností získaných s novou směrnicí o obnovitelných zdrojích energie sdělení Překonávání překážek pro energii z obnovitelných zdrojů v EU.
- Revidovaný návrh směrnice stanovující rámec Společenství pro jadernou bezpečnost.
- Podnět k zavedení iniciativy pro financování udržitelné energetiky jako společný projekt Komise a Evropské investiční banky, aby se zmobilizovalo financování ve velkém měřítku z kapitálových trhů pro investice do energetické účinnosti, energie z obnovitelných zdrojů a čistého využití fosilních paliv.

EU také musí zahájit přípravu budoucnosti energetiky v dlouhodobějším výhledu. Komise tudíž navrhne v roce 2010 obnovu energetické politiky pro Evropu s cílem naplánovat politickou agendu do roku 2030 a výhled do roku 2050, což bude podpořeno novým akčním plánem.

Příloha 1 – Hlavní scénáře pro rok 2020

Níže uvedená tabulka ukazuje energetický profil EU v roce 2005 a prognózu profilu pro rok 2020 pro čtyři scénáře: (i) základní scénář bez energetické politiky pro Evropu a s cenou ropy 61 USD za barel; (ii) scénář bez energetické politiky pro Evropu, ale s cenou ropy 100 USD za barel; (iii) scénář s energetickou politikou pro Evropu a se středně vysokou cenou ropy; (iv) scénář s energetickou politikou pro Evropu a s vyšší cenou ropy.

EU-27 v milionech tun ropného ekvivalentu	2005	Základní prognóza ²⁹ , cena ropy 61 USD za barel	Základní prognóza, cena ropy 100 USD za barel	Prognóza s novou energetickou politikou, cena ropy 61 USD za barel	Prognóza s novou energetickou politikou, cena ropy 100 USD za barel
Primární energetická poptávka	1811	1968	1903	1712	1672
Ropa	666	702	648	608	567
Zemní plyn	445	505	443	399	345
Pevná paliva	320	342	340	216	253
Obnovitelné zdroje	123	197	221	270	274
Jaderná energie ³⁰	257	221	249	218	233

Produkce energie v EU	896	725	774	733	763
Ropa	133	53	53	53	52
Zemní plyn	188	115	113	107	100
Pevná paliva	196	142	146	108	129
Obnovitelné zdroje	122	193	213	247	250
Jaderná energie	257	221	249	218	233

Čistý dovoz	975	1301	1184	1033	962
--------------------	------------	-------------	-------------	-------------	------------

29 Základní scénář je prognóza na základě současných trendů. Jsou zahrnuty pouze politiky provedené do konce roku 2006.

30 Předpokládá odstavování jaderných kapacit podle rozhodnutí členských států známých na konci roku 2006.

Ropa	590	707	651	610	569
Zemní plyn v milionech tun ropného ekvivalentu (v miliardách m ³)	257 (298)	390 (452)	330 (383)	291 (337)	245 (284)
Pevná paliva	127	200	194	108	124
Konečná poptávka po elektřině	238	303	302	257	260

Podrobnější analýzy jsou předloženy v příloženém pracovním dokumentu útvarů Komise „Současná a budoucí energetická pozice Evropy: poptávka – zdroje – investice“. Pozn.: poslední dva sloupce ukazují prognózy dodávky energií v EU po úplném splnění cílů iniciativy „20-20-20“ s využitím modelu PRIMES.